

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2012 július Ról-ről

Fáy Miklós: Neki dudál a kis kamion (Mohácsi János: Szentivánéji álom. A szombathelyi Weöres Sándor Színház előadása)

Utoljára akkor éreztem megindultságot a Szentivánéji álom után, amikor a kis húgom játszott az első tündért. Tekintve, hogy a kis húgom azóta négygyermekes anya lett – meglehetősen régen. De arra még emlékszem, amikor tanulta a szövegét: hegyen át, völgyen át, tüskön, bokron keresztül. Előtte Puck szólítja meg, és azt mondja: Hohó, szellem, hová mégy? Most a szombathelyiek előadásában egy megtermett, kissé fölpuhult fazon talpig feketébe öltözve alakítja – nem, azért nem a tündért, hanem Puckot, ők azt mondják, Pukkot, és az a hívó kérdése, hogy: nekem dudálsz, kis kamion?

Ez, ugye, nem Shakespeare. Nem is Arany János, nem Nádasy Ádám, nem Varró Dániel. Némi meglepetésre kiderül, hogy valószínűleg nem is Mohácsi János vagy István, bár szerzőként ők vannak megjelölve a színlapon, Shakespeare alapján, de csak mert ők mondták ki a végső szavakat. A munka közös, ülnek, próbálnak, keresik a megoldásokat, rakják a közösbe az ötleteket, a rendező és a dramaturg dönt, hogy mi marad és mi megy. Szóval a kis kamion valószínűleg a nagydarab, puhulásnak indult Bajomi Nagy György szüleménye, jó lehet színésznek lenni ebben az előadásban, ennél jobban nem lehetne testre szabni a szerepet, azt játszod, amit mondasz.

A tündérnek sincs rossz szerepe, Puck mondja neki, hogy Theseus, na őt nem szabad kihagyni, de a tündér megnyugtatja: megvolt. Tényleg? Aha. Keresztbe-kasul szexelnek szentivánéji alkalmából, de mit lehet csinálni? Ez nem Mohácsi, nem Arany, hanem Shakespeare. Ott van minden baj okozója, a váltott gyermek, már nem gyermek, és Titánia éppen ezért tartja magánál. Meg hogy bosszantsa vele Oberont, nem te fekszel vele, hűtlen férj, hanem én, hűtlen feleség. És a két pár az Athén melletti erdőben, a fiúk alig megkülönböztethetőek, a lányok annál inkább, az egyik magas, a másik alacsony, az utóbbinak van több szerencséje. Illetve nincs, hiszen ketten szeretik, de az apa annak adná, akinek nem kellene. Miért? Mert elkockázta szegénykét: vagy fizet, vagy adja a lányt. Voltaképpen ezért van a Mohácsi testvérek neve szerzőként feltüntetve, mert mindent tovább gondolnak. Annak önmagában nincs értelme, hogy egy apa csak úgy az egyik fiút választja a másik helyett. Miért nem mindegy? Mert van az a hülye kocka, amin nem jött be a négy és feles.

Amit még hozzáadnak ehhez a nagy erkölcstelenséghez, az egy újabb keresztirányú kapcsolat, az esküvőjére készülő Theseus is ott kóvályog az erdőben, mert randija van Titániával. De hát ez is benne van a szövegben, csak átsiklik rajta az olvasó, így is zavaros ez a sok szerelem. Amúgy pedig Hippolyta is épp arra jár, mert őt Oberon hívta egy búcsúszexre. Amiből viszont

nem lesz semmi, mert közben Oberont már a féltékenység gyötri. Túl jól sikerült a büntetőakció, számárfej a mesterember Aranynál Zuboly az ács, itt most Lichtneckert Pál, céllövődés feje helyén. De ez nemcsak fej, hanem test is jár hozzá, szeméremtest is, a felébredő Titánia pont egy szamarat lát meg, és szerelemre gyullad iránta. Szodómia? Fúj, fúj? Nem ez az első eset az irodalomban, Apuleius Aranyzamarának is voltak hasonló élményei. Mindenesetre a szerelemből ébredő Titániának megmutatják szerelme tárgyát. Hány tőle. Fehéret. Már megint az élet utánozza a művészetet. A bemutató valamikor februárban volt, júniusban lett szenzációs tévéműsor az, amelyben számárspermát kellett inniuk a valóságshow szereplőinek.

Ha kellően belebonyolódnak a körmagyarba, körgörögbe, körangolba, akkor jön a kérdés, hogy mit is akarnak ezzel. Mert vicces, persze hogy vicces ez a szemérmetlen világ, kiesik a melegpornó újság Philostratus aktái közül, heherészve próbálja a feleségére fogni a lapot, és aztán kiderül az is, hogy lebegteti a lebernyeget a lányiskola környékén az öreg csont, de most mit csináljunk?

Semmit se kell csinálni. Ha van időnk két vihogás között, akkor megijedhetünk. Puck dolgozik, és elég részvétlenül. Kezében a piros virág, és facsarja, facsarja belőle a szerelmet ébresztő levét. Hermiába két fiú. Aztán Helénába egy fiú. Aztán Helénába két fiú. Aztán két fiú egymásba. Aztán Puckba Hermia apja. Atombomba van egy idéetlen kezében. Szerencsére önmaga ellen is fordítja, saját szemébe facsarja, és amit először meglát, egy kávéfőző. Szerelmesen öleli magához. Vicces, vicces, de közben ott a rettentő tanulság: nem vagyunk a magunk urai. Akit meglátunk, ágyba vinnénk. Aki hisz a tündérekben, rájuk foghatja.

Közben folyton-folyvást esik az eső. Ennek a legnagyobb áldozata Vlahovics Edit, aki Titániát játszsza, mondhatnám, hogy feltehetően, mert az eső surrogása nincs jóban affektált hangjával, többnyire nem lehet érteni, amit mond. Hogy megér-e ez az effektus ekkora áldozatot, azt nem nagyon lehet vitatni. Először is azért nem, mert megdöbbenő. A szentivánéji álom az a gondolatainkban még mindig elsősorban Mendelssohn, tündérszene, pókfonál és mákvirág, szökdécs, fűszál. Itt meg éppen nem az. Nagyon nem Mendelssohn, kis zenekar ül a háttérben, és Kovács Márton zenéjét játsszák. Meg magát a darabot is játsszák, ők a háttér, ahogy megemelik őket, kéken derengő lényeg a tündérek között. A hangszerek között vannak szép szabályosak is, cselló meg basszusklarinet, meg cintányérok, fémlapok az égzengéshez, viharhoz, szörnyűségekhez. Többnyire szól valami, miközben esik az eső, gomolyog a köd. Először azt hittem, csak azért van mindez, mert végre konkretizáljuk: ez az athéni erdő nem Görögországban van. Magyarországon vagy Angliában. Olyan helyeken, ahol június elején gyakran megjönnek a felhők, elered az eső. Különben is ne fárasszanak már minket ezek az elfek és bogárkák, ne mesésítsük át ezt a történetet. Csak essen. Fityisz a polgári széplelkek polgári nózijára.

Van azonban mindennek egy ennél nemesebb és kikezdzhetetlenebb oka is: benne van a szövegben. Oberon és Titánia beszélgetnek, és akkor hangzik el, hogy pocsék az idő. Mondjuk, nagyobb bajokról beszélnek, kifordult évszakokról, ősz hajú dér hull a friss rózsa karmazsin ölébe, de csúzos nyavalyákat is emlegetnek, szóval: esik.

Van az embernek egy kellemetlen érzése: egyáltalán nem ismerte a vígjátékok alfáját és ómegáját, a könyökén jött ki, de ami bennmaradt, azt nem Shakespeare írta, hanem a tiszteletre méltó hagyomány, Otto Klemperer és Mészáros Ági, Mendelssohn és a BBC, mindenki, csak épp a szerző nem.

A legijesztőbb az, hogy ezt nem valami kőkemény színházi lángész bizonyítja a nézőre, hanem ezek a játszó emberek, színészek, rendezők, esőkabátokkal és gumicsizmákkal dolgozó jelmeztervező, zenészek a háttérben. Viccelődő kis szakik, alig különböznek a

mesteremberektől, néha nem is különböznek, vacakolnak a kellékekkel, bömbölik a szöveget, düllesztik a mellüket, vagy szerepi gondterheltséggel néznek maguk elé. De Shakespeare-t játszanak, és néha jó kis lábjegyzeteket helyeznek el hozzá. Néha nem is tetszik a humoruk, számítógépes egeret találnak a csizmaszárban, és sikítanak a nők, na ne.

Máskor meg na de. Hippolyta, az amazonkirálynő, aki foglalkozásának megfelelően nem túlságosan érző szívet visel, mint kiderül, ép és két darabból álló keblében, nézi a sok vicces marhát, amint idétlenkednek Pyramus (-mis? -mus? Melyik legyen?) és Thysbe tragédiáján, és elkezd érdekelné a dolog. Mit érdekelné, elkezd harcolni érte, hogy ez jó, leordítja a többieket, akik foghegyről beszélnek a művészekről, sírva próbálja megakadályozni az öngyilkosságokat, ami persze a játék a játékban összekeveredése miatt csak még több bajt okoz, az életlen kard beleszalad a nőnek öltözött férfi hóna alá, szegény Hippolyta, elvesztél, rab vagy, színházbolond, jobban fogsz már bögni ismeretlen emberek képzelt tragédiáján, mint a férjed halálán. A lényeg mégis az volna, hogy ezt kellene megtanulni. Nem azt, amit a többiek csinálnak, amikor szellemesen azt mondják, hogy helyes a bögés, oroszán és a többit. Hanem ezt az izgalmat, együttélést, érzést, nevetségességet. Vagy legalább azt, amit az előadásról kijövő közönség mond a Színházi Találkozó riporterének: nem tudom, miért, de tetszett. A stílusa. Meg a nyelve. Hogy olyan mai. Mit tudom én. De jól éreztem magam.

Shakespeare alapján, Arany János és Nádasy Ádám fordításának felhasználásával írta Mohácsi István és Mohácsi János: Szentivánéji álom. Rendezte Mohácsi János.

A szombathelyi Weöres Sándor Színház előadása.

Tetszik

2 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Fáy Miklós: Több seb többet lát (George Bernard Shaw: Pygmalion. Fordította Nádasy Ádám. A szombathelyi Weöres Sándor Színház előadása. Díszlet Árvai György, jelmez Szűcs Edit, rendező Keszég László.)** Értem, mit csinálnak, azt is, hogy miért, mégsem tetszik. Jönnek...
2. **Fáy Miklós: Ápor és szerelem (Heltai Jenő: Naftalin. Szombathely, Weöres Sándor Színház, rendező Mohácsi János. Illetve Budapest, Radnóti Színház, rendező Szabó Máté.)** Eljutottam a Mohácsi-rajongásnak arra a fokára, amikor már más színházban,...
3. **Fáy Miklós: Weöres és fekete (Weöres Sándor: A kétféjű fenevad. Katona József Színház. Rendezte Máté Gábor.)** Jó koszos a padló A kétféjű fenevad kultúrházában, de azért...
4. **Fáy Miklós: Egyszer se élünk (Kovács Márton–Mohácsi István–Mohácsi János: Egyszer élünk avagy a tenger azontúl tűnik semmiségbe. Nemzeti Színház.)** Egyszer kezdenék már másképp. Ez jut eszembe a harmadik másodpercben,...
5. **Fáy Miklós: Legalább nem a Mirandolina (Carlo Goldoni: A nyaralás. Katona József Színház. Rendező Mohácsi János.)** Hogy Shakespeare miért, azt soha nem kell kérdezni. Mert szép,...

Cimkék: Fáy Miklós